TEAM PRZEBUDZENI

WYDANIE 01 / 22 LISTOPADA 2026

Głos Serca

GAZETA ŚLEDCZA I PORADNIK OBYWATELSKI

TEMAT WYDANIA

Publiczne pieniądze pod lupą

Ilustracja redakcyjna

Budżet państwa, Fundusz Sprawiedliwości i zakupy RARS. Co wynika z dokumentów i jak sprawdzić decyzje, które dotyczą nas wszystkich.

05 Fundusz Sprawiedliwości
Co ustaliła kontrola i gdzie szukać pomocy

09 Kolejki do specjalistów
Dane o leczeniu dzieci i instrukcja dla rodziców

11 Po powodzi
Co NIK ustaliła o ostrzeżeniach i ewakuacji

W TYM WYDANIU

Dokumenty mają znaczenie

To numer o wydatkach publicznych, dostępie do usług i odpowiedzialności instytucji. Zestawiamy kontrole, komunikaty i dane, a następnie pokazujemy, jak dotrzeć do własnych dokumentów.

Ilustracja redakcyjna

Ustalenie kontroli

NIK sprawdza wskazane jednostki i okres. Wynik mówi o tym, co obejmowało badanie. Wartość umów, kwota wydatków uznanych za nieprawidłowe i stan środków to odrębne liczby.

Status postępowania

Zarzuty i akt oskarżenia opisują etap, na którym znajduje się określona sprawa. Odpowiedzialność karną rozstrzyga sąd. W tekście podajemy datę i autora informacji.

Jak dotrzeć do dokumentu

Klikalne odsyłacze na dole stron prowadzą do dokumentów i usług. Pełny wykaz jest na stronie 16. Wydanie opisuje wybrane sprawy. Stan źródeł sprawdzono 22 listopada 2026 r.

SPIS TREŚCI

03 Budżet państwa i rachunek sektora

04 Pegasus i granice tajnej kontroli

05 Fundusz Sprawiedliwości pod kontrolą

06 Sprawa w sądzie. Pomoc dla ludzi.

07 RARS i zakupy w sytuacji kryzysowej

08 Jak sprawdzić zamówienie publiczne

09 Dziecko w kolejce do specjalisty

10 Najem od gminy i dodatek mieszkaniowy

11 Raport o reakcji na powódź

12 Przed powodzią i podczas alarmu

13 Cyberbezpieczny samorząd

14 Jak reagować na podejrzany SMS

15 Jak poprosić urząd o dokumenty

16 Wykaz źródeł

Wydanie cyfrowe Team Przebudzeni. Wykresy opracowano na podstawie wskazanych danych. Ilustracje portalu mają charakter poglądowy.

PAŃSTWO I PIENIĄDZE

Budżet państwa i rachunek sektora

Wydatki budżetu państwa sięgnęły w 2025 roku 870,2 mld zł. Mapa NIK pokazuje 1 924 mld zł wydatków całego sektora publicznego. Te dwie liczby mierzą różne zbiory wydatków.

BUDŻET PAŃSTWA W 2025 R. · MLD ZŁ

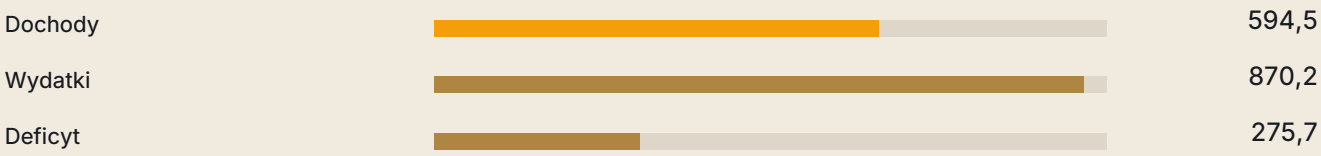

Źródło: roczne sprawozdanie Ministerstwa Finansów [01]. Wspólna skala.

Wynik roku

Według rocznego sprawozdania Ministerstwa Finansów dochody budżetu państwa wyniosły 594,5 mld zł, a wydatki 870,2 mld zł. Różnica to 275,7 mld zł deficytu, czyli 95,5% limitu zapisanego w ustawie budżetowej. Dochody osiągnęły 93,9% planu.

NIK przedstawiła Sejmowi analizę 30 lipca 2026 r. Kontrolerzy uznali nierównowagę za wysoką. Wskazali również na poprawę jawności finansów publicznych i wyższy odsetek pozytywnych ocen kontrolowanych jednostek niż w ostatnich latach.

Dochody były niższe od planu. Wydatki wykonano jednak o 51,4 mld zł poniżej ustawowego limitu, więc deficyt również okazał się niższy od limitu. W sprawozdaniu MF znajdziesz tabele wykonania, a w materiałach NIK także ocenę gospodarowania środkami.

Jak czytać mapę NIK

W zestawieniu całego sektora na ubezpieczenia i zabezpieczenie społeczne przypadało 569,0 mld zł, a na ochronę zdrowia 232,4 mld zł. Mapa pokazuje wydatki według funkcji, więc pozycje nie pokrywają się z nazwami części budżetu w tabelach MF.

Sprawdź trzy rzeczy, zanim porównasz kwoty z dwóch raportów: rok, zakres instytucji i definicję wydatku. NIK odnotowała, że niższe od planu dochody sprzyjały wykorzystaniu finansowania dłużnego poza budżetem. Żeby sprawdzić konkretny fundusz, warto sięgnąć do jego planu i kontroli cząstkowej.

Izba wskazuje, że trwały deficyt i wzrost relacji długu do PKB ograniczają pole manewru w przyszłości. Jednocześnie w analizie podkreśliła, że w 2025 r. Polska zachowała dostęp do finansowania. Rekomendacja NIK dotyczy stopniowego ograniczania nierównowagi i przeglądu skuteczności wydatków.

DOKUMENTY DO SPRAWDZENIA

Sprawozdanie MF podaje wykonanie budżetu. W BIP NIK znajdziesz ocenę i dokumentację kontroli P/26/001.

ŹRÓDŁA 01 MF 02 NIK 03 BIP NIK

PRAWA I INSTYTUCJE

Pegasus i granice tajnej kontroli

Spór o finansowanie systemu, śledztwo dotyczące jego zakupu i używania oraz europejski wyrok o polskich przepisach to trzy odrębne sprawy.

Ilustracja redakcyjna

25 mln zł

Transfer do CBA ustalony przez NIK

Art. 8

Prawo do poszanowania życia prywatnego i korespondencji

Pieniądze i postępowanie

NIK oceniła, że Ministerstwo Sprawiedliwości naruszyło prawo, przekazując w 2017 r. 25 mln zł z Funduszu Sprawiedliwości do Centralnego Biura Antykorupcyjnego. W późniejszych materiałach Izba wskazała, że pieniądze przeznaczono na zakup systemu Pegasus.

Kalendarium Prokuratury Krajowej odnotowuje zarzuty wobec byłych szefów ABW i SKW w lutym 2026 r. oraz wobec trzech funkcjonariuszy CBA w czerwcu. 12 października 2026 r. prokuratura opublikowała komunikat o opiniach biegłych ABW dotyczących bezpieczeństwa i funkcjonowania systemu. Poszczególne czynności mają własny zakres i nie przesądzają o odpowiedzialności karnej.

Przy publikowaniu informacji o tej sprawie istotne jest źródło zdania. Kwotę transferu można przypisać kontroli NIK, datę przedstawienia zarzutów komunikatowi prokuratury, a ustalenie winy konkretnemu orzeczeniu sądu. Każdy z tych dokumentów odpowiada na inne pytanie.

Co rozstrzygnął Trybunał

28 maja 2024 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził w sprawie Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni przeciwko Polsce trzy naruszenia art. 8 konwencji. Dotyczyły przepisów o kontroli operacyjnej, zatrzymywania danych o komunikacji oraz tajnej inwigilacji na podstawie ustawy antyterrorystycznej.

Trybunał badał, czy ówczesne przepisy zapewniały wystarczające zabezpieczenia przed nadużyciami. Jego rozstrzygnięcie dotyczyło prawa do prywatności. Ustalenie, czy konkretna osoba była objęta kontrolą za pomocą konkretnego narzędzia, wymaga odrębnej podstawy dowodowej.

W ocenie ETPC ówczesne gwarancje kontroli przed nadużyciami były niewystarczające. W analizie znaczenie miały sposób udzielania zezwoleń, nadzór nad stosowaniem środków i dostęp do skutecznego zakwestionowania ingerencji. Te kwestie pozwalają oceniać jakość prawa także poza jedną, medialnie rozpoznawalną sprawą.

ŹRÓDŁA 04 NIK 05 Prokuratura Krajowa 06 ETPC 34 NIK

DOTACJE PUBLICZNE

Fundusz Sprawiedliwości pod kontrolą

NIK oceniła, że 16 z 18 zbadanych dotacji w obszarze przeciwdziałania przestępczości przyznano niecelowo. Łączna wartość tych 16 dotacji wyniosła 98,7 mln zł.

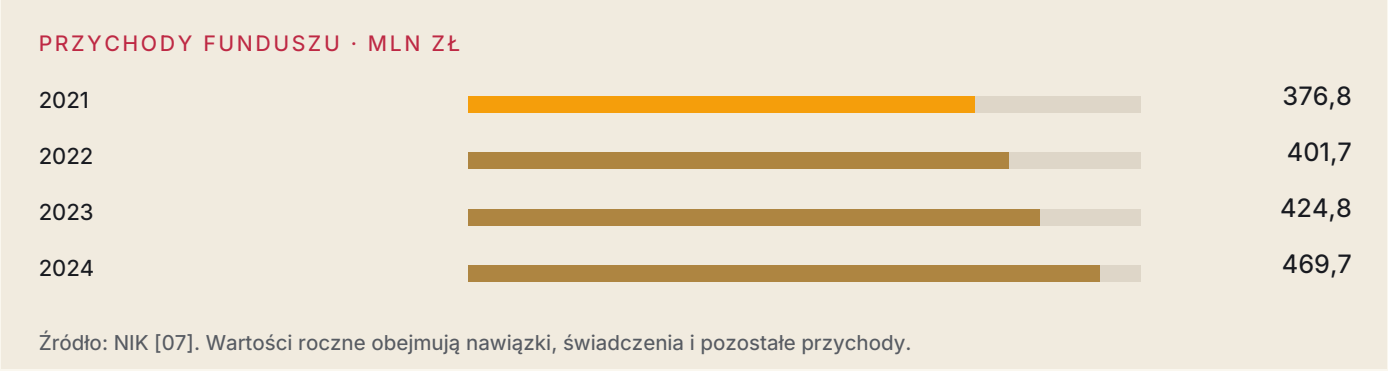

Źródło: NIK [07]. Wartości roczne obejmują nawiązki, świadczenia i pozostałe przychody.

Jak przyznawano pieniądze

Kontrola obejmowała okres od początku 2021 r. do 9 maja 2025 r. NIK wskazała, że oceniający nie mieli dostatecznie precyzyjnych zasad przyznawania punktów. W części konkursów nadrzędne znaczenie miała ogólna ocena literowa. Według Izby utrudniało to równe traktowanie ofert.

W odrębnym materiale o beneficjentach NIK podała, że objęła badaniem ministra jako dysponenta i 22 beneficjentów. W tej grupie analizowano 30 umów o łącznej wartości ponad 260 mln zł. Zakresy próby i wartość stwierdzonych nieprawidłowości należy czytać osobno.

Badanie opisywało również konkretne inwestycje. NIK wskazała, że inwestycję Fundacji Profeto.pl wsparto w obszarze pomocy pokrzywdzonym kwotą ponad 66 mln zł, a obowiązek świadczenia takiej pomocy trwał rok. To ustalenie audytu dotyczące warunków projektu.

Rośnie saldo, rosną pytania

Przychody Funduszu wyniosły 376,8 mln zł w 2021 r. oraz 469,7 mln zł w 2024 r. NIK podaje, że największą część stanowiły świadczenia pieniężne i nawiązki orzeczone przez sądy. Stan środków na koniec 2024 r. wyniósł 380,1 mln zł.

Przychód to wpływy w danym okresie, a saldo na koniec roku to stan środków w konkretnym dniu. Dla oceny pomocy potrzebna jest jeszcze trzecia miara: komu i w jakiej formie faktycznie udzielono wsparcia. NIK rekomendowała zmiany ustawowe i organizacyjne oraz skupienie Funduszu na jego podstawowych zadaniach.

Przy ocenie kolejnych naborów można porównać ich regulaminy, listy wyników i publiczne rozliczenia. Warto zwrócić uwagę, czy kryteria są znane z wyprzedzeniem, czy uzasadnienia da się porównać i w jakim terminie beneficjent ma realnie świadczyć pomoc.

ŹRÓDŁA 07 NIK 08 NIK

DOTACJE PUBLICZNE / CIĄG DALSZY

Sprawa w sądzie. Pomoc dla ludzi.

Ustalenia kontroli i komunikaty prokuratury mają różną moc. Niezależnie od postępowań działa całodobowa Linia Pomocy Pokrzywdzonym.

2024
Powołanie zespołu śledczego

2025
Dwa opisane akty oskarżenia

2026
Uruchomienie całodobowej linii pomocy

Czytaj daty i zakres sprawy

Zespół śledczy do zbadania nieprawidłowości w Funduszu powołano 30 stycznia 2024 r. Prokuratura Krajowa informowała w lutym 2025 r. o akcie oskarżenia przeciwko sześciu osobom. 30 października 2025 r. skierowano do Sądu Okręgowego w Szczecinie osobny akt oskarżenia przeciwko ośmiu osobom.

Komunikat o skierowaniu aktu do sądu opisuje stanowisko oskarżyciela. Odpowiedzialność poszczególnych osób ocenia sąd. Relacjonując status, trzeba podać datę i konkretny wątek. Informacja o orzeczeniu w jednej sprawie nie rozstrzyga pozostałych.

Prokuratura prowadzi publiczne kalendarium komunikatów, w tym o decyzjach procesowych. Jedna osoba może występować w kilku sprawach, a jedna sprawa może obejmować wiele osób. Same liczby z różnych dokumentów nie tworzą wspólnego zestawienia odpowiedzialności. Domniemanie niewinności obowiązuje do prawomocnego wyroku.

Gdzie dzwonić po wsparcie

Od 1 września 2026 r. działa ogólnopolska Linia Pomocy Pokrzywdzonym. Z Polski można zadzwonić pod 116 006, a z zagranicy pod +48 222 309 900. Ministerstwo Sprawiedliwości podaje, że linia działa przez całą dobę, także w święta.

Pokrzywdzeni, świadkowie i ich bliscy mogą anonimowo zapytać o przysługujące im prawa, wsparcie psychologiczne i najbliższą placówkę. Wcześniejsze zgłoszenie przestępstwa nie jest wymagane do kontaktu z linią. Przed wizytą stacjonarną sprawdź godziny ośrodka w wykazie ministerstwa.

Wykaz placówek zawiera dane lokalnych ośrodków. Możesz poprosić o informację, czy dana forma pomocy jest dostępna telefonicznie lub stacjonarnie. Jeśli potrzebujesz porady prawnej lub informacji o dostępnych usługach, ministerstwo podaje też możliwość kontaktu z poradnią e-mailową.

LINIA POMOCY POKRZYWDZONYM

Z Polski 116 006 · spoza Polski +48 222 309 900 · całodobowo.

ŹRÓDŁA 09 Prokuratura Krajowa 10 Prokuratura Krajowa 11 MS 12 MS

ZAMÓWIENIA I REZERWY

RARS. Cena zakupu w sytuacji kryzysowej

Umowa na racje żywnościowe opiewała na 50 mln zł brutto. Według ustaleń NIK zakup pakietów przez dostawcę wraz z transportem kosztował go 17,3 mln zł.

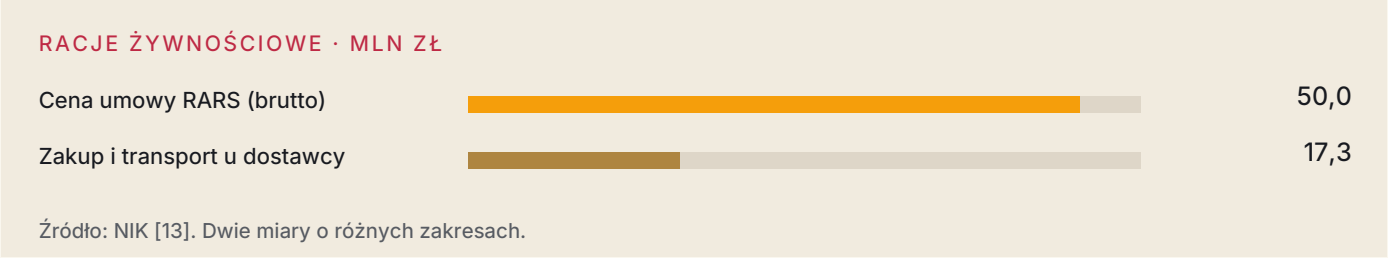

Źródło: NIK [13]. Dwie miary o różnych zakresach.

Co udokumentowali kontrolerzy

NIK zakwestionowała przygotowanie zakupu racji, w tym brak analizy rynku, negocjowanie ceny z jednym podmiotem i niedookreślenie przedmiotu zamówienia. Według Izby zamówienie zrealizowano niegospodarnie. Porównanie ceny umowy z kosztem zakupu i transportu naświetla różnicę wartości. Pełnego wyniku finansowego dostawcy z tych dwóch liczb wyliczyć się nie da.

W czasie kontroli władze agencji zmieniły jej organizację. W listopadzie 2024 r. wprowadzono procedury zakupów asortymentu do rezerw oraz dostaw i usług w sytuacjach kryzysowych nieobjętych procedurami Prawa zamówień publicznych.

Przykład drugi to rękawiczki nitrylowe. NIK opisała dostawcę, który po odrzuceniu wcześniejszej oferty jako zbyt drogiej zaproponował cenę niższą o 4,6 mln zł. W kontrolowanych postępowaniach Izba wskazała brak analizy rynku i uznaniowy dobór adresatów zapytań.

Co podała prokuratura

Kalendarium Prokuratury Krajowej odnotowuje akty oskarżenia w 2025 r. oraz kolejne zarzuty w 2026 r. W komunikacie z lipca 2026 r. prokuratura opisuje zarzuty wobec czterech osób. Jeden z nich dotyczy wpływania na zawieranie i realizację czterech umów na agregaty prądotwórcze o wartości przekraczającej 345 mln zł.

To inny wątek niż zakup racji żywnościowych opisany przez NIK. Wartość umów występująca w zarzucie nie jest automatycznie kwotą ustalonej szkody. Przy ocenie zakupu kryzysowego pytaj o porównanie ofert, uzasadnienie wyjątku oraz protokół odbioru.

W przypadku zakupów poza zwykłym trybem zamówień publicznych szczególne znaczenie ma zachowanie dokumentacji decyzji. Kontrola po czasie może wtedy odtworzyć, jak urzędnicy ocenili dostępność produktu, termin realizacji oraz cenę. To przydatne także w zamówieniach własnej gminy.

ŹRÓDŁA 13 NIK 14 Prokuratura Krajowa 15 Prokuratura Krajowa

PORADNIK OBYWATELSKI

Zamówienie publiczne od ogłoszenia do odbioru

Kto podpisał umowę, na co i za ile? Ogłoszenie, wpis do rejestru i protokół wykonania odpowiadają na różne pytania.

Ogłoszenie

Numer postępowania, wymagania oraz wynik.

Umowa

Data, strony, przedmiot, cena i aneksy.

Odbiór

Protokół wykonania oraz informacja o płatnościach.

Otwórz właściwy rejestr

W publicznym Centralnym Rejestrze Umów JSFP szukaj informacji po jednostce i przedmiocie. Ministerstwo Finansów wskazało 1 lipca 2026 r. jako datę uruchomienia publicznego dostępu i początek zakresu czasowego umów objętych obowiązkiem ujawniania. Nie każda umowa podlega wpisowi. Przy starszym zamówieniu sprawdź stronę jednostki oraz jej BIP.

Biuletyn Zamówień Publicznych na e-Zamówieniach i unijny TED pozwalają odnaleźć ogłoszenia postępowań oraz ogłoszenia o ich wynikach. Zacznij od nazwy zamawiającego i charakterystycznego słowa z przedmiotu umowy.

Jeśli w dwóch bazach widzisz podobne ogłoszenia, porównaj numery i daty publikacji. W ramach jednego zamówienia mogą pojawiać się osobne wpisy dotyczące poszczególnych etapów albo części. Wynik wyszukiwania jest punktem wyjścia do przeczytania akt, a zakres rejestru podaje jego administrator.

Zestaw dokumenty

Zapisz numer postępowania, datę zawarcia, wykonawcę i kwotę. Sprawdź, czy porównujesz wartości netto albo brutto i czy jedna z liczb jest wieloletnim limitem. Ogłoszenie o wyborze oferenta podaje wynik postępowania. Umowa i aneksy pokazują uzgodniony zakres i zmiany.

Jeśli chcesz ustalić, co wykonano i ile faktycznie wypłacono, poszukaj protokołu odbioru i informacji o płatnościach. Gdy ich brakuje, zwróć się do zamawiającego. Wzór krótkiego wniosku znajdziesz na stronie 15.

Przykładowa ścieżka przy zakupie sprzętu przez urząd: ustal przedmiot i wykonawcę, sprawdź specyfikację, odczytaj harmonogram i poproś o protokół potwierdzający dostawę. Jeżeli szukasz zmian ceny, porównaj najpierw umowę z każdym aneksem i dopiero potem z kwotą wykazaną jako wypłacona.

START W REJESTRZE

Otwórz publiczną wyszukiwarkę rejestrumow.gov.pl. Jeżeli szukasz akt przetargu, użyj także BZP lub TED.

ŹRÓDŁA 16 MF 17 MF 18 UZP 19 UE 32 Gov.pl

ZDROWIE

Dziecko w kolejce do specjalisty

NIK przeanalizowała 36 rodzajów poradni dla dzieci. Od grudnia 2020 r. do czerwca 2024 r. mediana średniego czasu oczekiwania dla przypadków stabilnych wzrosła w 32 z nich.

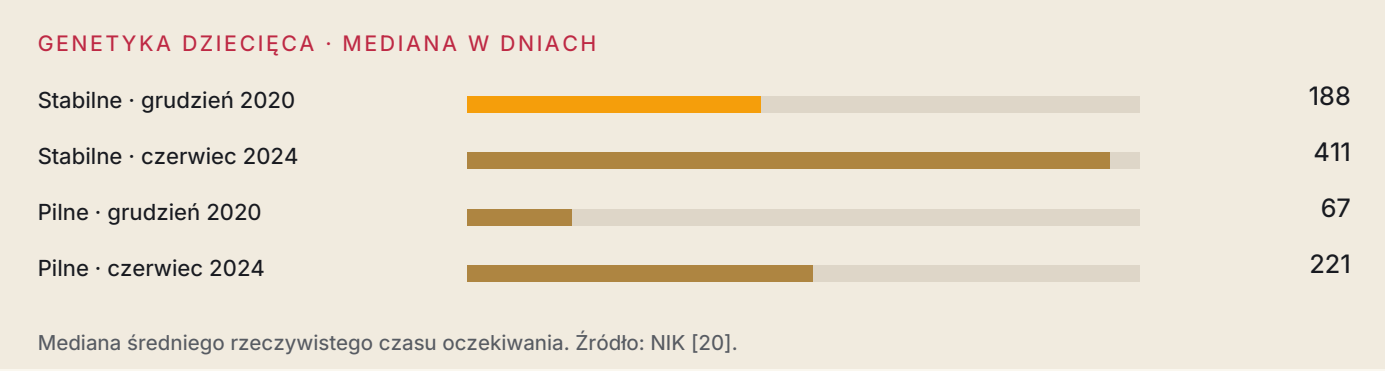

Mediana średniego rzeczywistego czasu oczekiwania. Źródło: NIK [20].

Gdzie kolejki wydłużyły się najbardziej

W poradniach genetycznych dla dzieci mediana średniego rzeczywistego czasu oczekiwania wzrosła ze 188 do 411 dni dla przypadków stabilnych oraz z 67 do 221 dni dla pilnych. To pomiary historyczne, które pozwalają porównać dostępność w dwóch momentach.

O różnicach lokalnych mówi inna liczba. W połowie 2024 r. w okulistyce dziecięcej dla przypadków stabilnych mediana wyniosła 36 dni w województwie lubelskim i 400 dni w pomorskim. Wyniku dla województwa nie można przypisać każdej poradni w regionie.

Badanie NIK wykazało też wzrost liczby oczekujących dzieci w stanie stabilnym w 33 z 36 rodzajów poradni. W alergologii liczba wzrosła z 11 871 do 43 787. Nawet w obrębie jednej specjalizacji różne są zatem pytania: ile osób czeka oraz ile trwało oczekiwanie u osób przyjętych.

Jak sprawdzić termin dzisiaj

W Informatorze NFZ wpisz nazwę świadczenia i miejscowość lub województwo. Zaznacz kategorię wynikającą ze skierowania. Porównaj pierwszy wolny termin w kilku placówkach i potwierdź go w rejestracji. Gdy termin podany telefonicznie się różni, Informator umożliwia zgłoszenie uwagi.

W centralnej e-rejestracji przez IKP lub mojeIKP można szukać m.in. pierwszej wizyty u kardiologa, mammografii oraz testu HPV HR. Szczegóły i aktualnie udostępnione zakresy sprawdzisz na pacjent.gov.pl. Infolinia NFZ ma numer 800 190 590.

Jeśli rejestrujesz dziecko, sprawdź, czy wyszukujesz zakres dedykowany dzieciom. Zwróć też uwagę, pod którym adresem działa poradnia. Ten sam świadczeniodawca może przyjmować w kilku punktach. Gdy zapiszesz się gdzie indziej, odwołaj termin, z którego nie skorzystasz.

ŹRÓDŁA 20 NIK 21 NFZ 22 Centrum e-Zdrowia

MIESZKANIE

117 741 gospodarstw czekało na najem od gminy

Tyle gospodarstw domowych figurowało w danych GUS na koniec 2025 r. W tej liczbie jest 63 499 oczekujących na najem socjalny.

101 092
Gospodarstwa oczekujące w miastach

16 649
Gospodarstwa oczekujące na wsi

63 499
Najem socjalny w całej kolejce

Kolejka w danych GUS

GUS podaje, że 101 092 oczekujące gospodarstwa przypadały na miasta, a 16 649 na wieś. Łączna liczba oczekujących na lokale mieszkalne zmalała o 1,4% względem 2024 r. Liczba lokali mieszkalnych w zasobie gmin objętych obowiązującymi umowami najmu wyniosła 590,8 tys. i spadła o 0,8%.

Zestawienie kolejki wyłącza lokale zamienne i pomieszczenia tymczasowe. GUS osobno podał 13 227 gospodarstw oczekujących na pomieszczenia tymczasowe. Liczba wpisów na koniec roku to stan w jednym dniu. Bez danych o wykreśleniach i przydziałach nie mówi, jak szybko przesuwa się kolejka.

Według tej samej tabeli 34 010 gospodarstw oczekiwało na najem socjalny w związku z realizacją wyroków eksmisyjnych. To część grupy 63 499 gospodarstw czekających na najem socjalny, która z kolei wchodzi do ogólnej liczby oczekujących na mieszkania gminne.

Urząd gminy i dodatek mieszkaniowy

Jeśli szukasz lokalu, poproś urząd o aktualne zasady naboru, kryteria dochodowe, listę załączników oraz terminy aktualizacji wniosku. Jeżeli interesuje Cię działanie kolejki, poproś o liczbę oczekujących, liczbę zawartych umów i dane o lokalach wymagających remontu, podając konkretny rok.

Jeśli płacisz za mieszkanie i trudno Ci opłacić rachunki, sprawdź dodatek mieszkaniowy. To odrębne świadczenie. Gov.pl objaśnia zasady dotyczące dochodu, metrażu i tytułu do lokalu. Po pozytywnej decyzji dodatek przyznawany jest na sześć miesięcy.

Dodatek mieszkaniowy zależy m.in. od dochodu gospodarstwa i wydatków na lokal. Wniosek i wykaz potrzebnych dokumentów uzyskasz w urzędzie gminy albo jednostce wskazanej w lokalnej procedurze. Aktualne kwoty i warunki sprawdź przed złożeniem wniosku.

PORÓWNUJ WŁAŚCIWE GRUPY

Najem socjalny jest częścią ogółu oczekujących. Dane według miejsca obejmują miasta i wieś, razem 117 741 gospodarstw.

ŹRÓDŁA 23 GUS 24 Gov.pl

BEZPIECZEŃSTWO / POWÓDŹ

Kiedy ostrzeżenie musi stać się decyzją

Po powodzi z września 2024 r. NIK sprawdziła reakcję państwa i samorządów. Kontrola objęła lata 2024–2025, a jej wyniki opublikowano 31 sierpnia 2026 r.

Pomiar

Dane o poziomie wód i o pracy zbiorników.

Alarm

Decyzja, komunikat do mieszkańców i łączność.

Ewakuacja

Transport, zbiórka i wsparcie potrzebujących.

Nysa i poziom województwa

NIK odnotowała, że wojewoda opolska miała aktualne informacje o infrastrukturze i możliwościach ewakuacji, a w trakcie powodzi sprawnie występowano o wsparcie. Jednocześnie wojewoda nie ogłosiła pogotowia ani alarmu przeciwpowodziowego mimo przekroczenia odpowiednich poziomów wody. W urzędzie nie zainicjowano wysyłki alertów RCB po kolejnych informacjach o zwiększeniu zrzutów ze zbiornika Nysa.

Według NIK ewakuacja w mieście Nysa ruszyła z opóźnieniem, gdy część miasta była już zalana. W kontrolowanym starostwie brakowało aktualnego powiatowego planu kryzysowego z planem ewakuacji.

NIK odnotowała również, że skontrolowane starostwa nie przeprowadzały ćwiczeń, szkoleń i treningów związanych z zarządzaniem kryzysowym, w tym ewakuacją. Oba posiadały jednak w czasie powodzi struktury organizacyjne i prowadziły działania przeciwdziałające skutkom żywiołu.

Kłodzko, Stronie Śląskie, Głuchołazy

W powiecie kłodzkim awaria części stacji pomiarowych ograniczyła dostęp do odczytów. NIK jednocześnie odnotowała terminowe uruchomienie dyżurów i ogłoszenie pogotowia oraz alarmu w powiecie. W Stroniu Śląskim burmistrz nie zapewnił uruchomienia syren w związku z alarmem i zarządzeniem dobrowolnej ewakuacji. Kontrola odnotowała też jego bieżącą koordynację służb.

W Głuchołazach gmina apelowała o ewakuację, zapewniała transport i miejsca relokacji. Izba oceniła, że urząd nie był w pełni przygotowany organizacyjnie i dokumentacyjnie, choć na ryzyko reagował w miarę posiadanych sił i środków.

Według NIK po ustaniu bezpośredniego zagrożenia skontrolowane gminy przystępowały do szacowania strat i udzielania wsparcia. Wszystkie przekazywały środki na pomoc do dalszej dystrybucji bez zbędnej zwłoki. Kontrola rozróżnia gotowość przed powodzią, reakcję podczas niej i pomoc po zdarzeniu.

ŹRÓDŁA 25 NIK 26 NIK

BEZPIECZEŃSTWO / PORADNIK

Przed powodzią i podczas alarmu

Mapa zagrożenia, bieżący alert i polecenia służb odpowiadają na inne pytania. Przygotuj się według oficjalnych wskazówek i stosuj się do komunikatów dotyczących Twojej miejscowości.

Mapa

Sprawdź położenie domu na mapach zagrożenia.

Alert

Śledź bieżące komunikaty dla swojego obszaru.

Ewakuacja

Gdy służby wydadzą polecenie, udaj się we wskazane miejsce.

Sprawdź adres przed alarmem

Otwórz mapy zagrożenia powodziowego wskazane w rządowym poradniku bezpieczeństwa. Ustal, gdzie możesz się przenieść, jak skontaktujesz się z bliskimi i kto w domu potrzebuje pomocy w przemieszczaniu się. Przygotuj dokumenty, stałe leki, wodę, latarkę i naładowany telefon w plecaku ewakuacyjnym. Zaplanuj, jak zabierzesz zwierzęta.

Sprawdź, gdzie gmina publikuje komunikaty i kto informuje o miejscach zbiórki. Dane z map mają znaczenie planistyczne. Bieżące zagrożenie i decyzje o ewakuacji śledź w oficjalnych komunikatach.

W razie awarii zasilania przydadzą się zapisane wcześniej numery i ustalony punkt kontaktowy. W domu zalecenia przygotuj z wszystkimi domownikami. Rządowy poradnik przypomina również o naładowaniu telefonu i przygotowaniu zwierząt przed ewakuacją.

Reaguj na polecenia służb

Po ogłoszeniu ewakuacji udaj się we wskazane miejsce. Unikaj przekraczania zalanych dróg i nie wracaj do budynku przed zgodą właściwych służb. Jeżeli życie lub zdrowie jest bezpośrednio zagrożone, dzwoń pod numer 112. Podaj dokładne miejsce i liczbę osób potrzebujących pomocy.

Po powodzi weszła w życie ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej. W 2026 r. uchwalono też zmianę ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Raport NIK opisuje osobne plany zarządzania ryzykiem oraz reagowania. O lokalne instrukcje i ćwiczenia możesz zapytać gminę.

Pytanie do władz lokalnych może być proste: jak mieszkaniec dowie się o ewakuacji podczas braku prądu? Dopytaj o publicznie dostępne instrukcje dla własnej ulicy i o wsparcie dla osób o ograniczonej mobilności.

ŹRÓDŁO WSKAZÓWEK

Rządowy poradnik bezpieczeństwa zawiera mapy, zasady przygotowania i instrukcje na czas powodzi.

ŹRÓDŁA 27 Gov.pl 25 NIK 32 Gov.pl

BEZPIECZEŃSTWO CYFROWE

Cyberbezpieczny samorząd pod lupą

Na koniec sierpnia 2025 r. w realizacji było 2 490 projektów grantowych. NIK oceniła, że brakowało podstaw do rzetelnej oceny poziomu odporności urzędów.

Ilustracja redakcyjna

2 490

Projekty grantowe w realizacji, 31 VIII 2025

6 z 17

Urzędy z nieprawidłowościami w badanej próbie

Duży program, celowana kontrola

Projekt wspierał urzędy w podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa cyfrowego. NIK podała, że 31 sierpnia 2025 r. wykorzystane środki wynosiły około 1,122 mld zł, czyli 62,4% budżetu projektu. To stan w dniu pomiaru, dlatego nie opisuje ostatecznego rozliczenia programu.

W części dotyczącej urzędów kontrolerzy zbadali 17 wybranych grantów o łącznej wartości 13 mln zł. Wybrano najwcześniej w pełni wypłacone, wysokie kwotowo granty. Nieprawidłowości w wykorzystaniu środków NIK wykazała w sześciu spośród tych urzędów. Celowy dobór próby ogranicza wnioski o skali zjawiska w kraju.

Sprawdzenie dostarczenia sprzętu jest jednym etapem. Test odtworzenia kluczowej usługi i udokumentowane szkolenie pracowników pokazują, jak wygląda praktyczna gotowość. Wnioski z kontroli NIK dotyczą oceny programu według stanu w badanym okresie.

Co zmierzyć po zakupie

NIK wskazała m.in. na błędy samooceny urzędów, luki w bieżącym raportowaniu postępu i długi czas podpisywania części umów. Pozytywnie oceniła organizację naboru przez NASK i zapewnienie wsparcia wnioskodawcom.

W BIP swojej gminy możesz sprawdzić, na co przyznano grant i jakie usługi zamówiono. Przy ocenie rezultatu zapytaj o zbiorcze informacje o ukończonych szkoleniach, przyjętych procedurach i ćwiczeniach przywracania działania urzędu. Takie dane pokazują, co zostało wdrożone i przetestowane.

W piśmie do urzędu możesz poprosić o sumę wydatków, wykaz zakończonych działań i zagregowane wyniki ćwiczeń, o ile urząd je posiada. Nie potrzebujesz do tego adresów systemów, danych identyfikujących mieszkańców ani szczegółowych konfiguracji technicznych.

ŹRÓDŁA 28 NIK 32 Gov.pl

BEZPIECZEŃSTWO CYFROWE / PORADNIK

SMS z dopłatą? Zwolnij i sprawdź.

CERT Polska zarejestrował w 2025 r. 78 391 incydentów phishingu. To trzy na dziesięć wszystkich zarejestrowanych przez zespół incydentów.

8080

Przekaż podejrzany SMS z linkiem

78 391

Incydenty phishingu według CERT Polska w 2025 r.

Gdy wiadomość pogania

Prośba o dopłatę, odblokowanie konta albo oddzwonienie może być próbą wyłudzenia danych. Sprawdź sprawę w aplikacji lub na stronie, którą otworzysz samodzielnie. Jeżeli to rozmowa w sprawie banku, zakończ połączenie i wybierz numer banku z aplikacji lub karty. Nazwa nadawcy w telefonie nie wystarcza do potwierdzenia tożsamości.

Podejrzaną wiadomość SMS z linkiem przekaż w niezmienionej formie na numer 8080. Za pośrednictwem incydent.cert.pl możesz zgłosić inne podejrzane zdarzenia. CERT analizuje zgłoszenia, dlatego 658 320 zgłoszeń i 260 783 unikalne incydenty z raportu to różne miary.

Raport CERT zwraca uwagę, że zmiana liczby rejestrowanych incydentów zależy m.in. od świadomości zgłaszających i działań monitorujących. Wzrost statystyki opisuje to, co zespół odnotował. Sam raport nie mierzy wszystkich prób oszustwa w Polsce.

Gdy dane zostały przekazane

Jeżeli podałeś dane logowania lub karty, skontaktuj się z bankiem przez oficjalny kanał. Zachowaj wiadomość i potwierdzenia operacji. Zmień ujawnione hasło w prawdziwym serwisie, a jeżeli używałeś go gdzie indziej, zmień je również tam. W przypadku oszustwa zgłoś sprawę policji.

Zastrzeżenie PESEL w mObywatelu lub przez usługę gov.pl ogranicza ryzyko wykorzystania numeru m.in. do zawarcia umowy kredytu. Zastrzeżenie możesz cofnąć, kiedy rzeczywiście potrzebujesz zawrzeć umowę. Szczegóły i warunki usługi znajdziesz na gov.pl.

Warto ustalić z domownikami prostą zasadę: zakup, przelew lub podanie danych po nieoczekiwanej wiadomości można odłożyć do potwierdzenia sprawy innym kanałem. Gdy podejrzana prośba przychodzi od znajomego, zadzwoń do niego na zapisany wcześniej numer.

BEZPIECZNY KANAŁ ZGŁOSZENIA

Podejrzany SMS prześlij na 8080. Formularz incydent.cert.pl służy do zgłaszania innych podejrzanych zdarzeń.

ŹRÓDŁA

29 CERT Polska · 30 CERT Polska · 31 Gov.pl

PORADNIK OBYWATELSKI

Jak poprosić urząd o dokumenty

Dostęp do informacji publicznej pozwala sprawdzić, jak instytucja wydaje pieniądze i wykonuje zadania. Zacznij od jednego dokumentu i możliwie dokładnego okresu.

14 dni
Zasadniczy termin udostępnienia

2 miesiące
Maksymalny termin po powiadomieniu o opóźnieniu

Od BIP do odpowiedzi

Najpierw skorzystaj z Biuletynu Informacji Publicznej urzędu. Jeśli dokumentu tam nie ma, wyślij wniosek do instytucji, która go posiada. Podaj nazwę dokumentu, rok i sposób, w jaki chcesz otrzymać odpowiedź. Numer umowy lub postępowania pomaga urzędowi odnaleźć materiał.

Udostępnienie powinno nastąpić bez zbędnej zwłoki, co do zasady najpóźniej po 14 dniach. Gdy urząd nie może dotrzymać terminu, powinien w tym czasie podać przyczynę i nowy termin, najdłużej dwa miesiące od złożenia wniosku.

Jeśli urząd podaje link, sprawdź, czy prowadzi do konkretnego dokumentu i wskazanego okresu. Jeśli żądasz szerokiej analizy wielu lat, urząd może rozpatrywać wniosek inaczej niż prośbę o istniejący plik. Na pierwszy wniosek wystarczy jedna umowa i wymienione wprost załączniki.

Gdy otrzymasz niepełny materiał

Prawo do informacji podlega ograniczeniom, m.in. z uwagi na ochronę prywatności lub tajemnice ustawowo chronione. Jeżeli wyłączono część treści, sprawdź wskazaną podstawę prawną. Odmowa co do zasady wymaga decyzji. Zachowaj wniosek, datę wysłania i odpowiedź. Ułatwi to dalsze działanie.

Po otrzymaniu umowy odnotuj kwotę i termin, a potem sprawdź aneksy oraz odbiór. Jeśli rozbieżność może mieć prozaiczne wyjaśnienie, dopytaj o zakres i jednostki. Dopiero wtedy zestawiaj wyniki z innymi dokumentami.

Zachowaj też numer postępowania lub identyfikator sprawy. W przypadku braku odpowiedzi przydatne są dowód doręczenia i dokładna data. Gov.pl opisuje tryb wniosku i dalsze kroki dostępne przy odmowie lub bezczynności.

TREŚĆ DO SKOPIOWANIA

Proszę o udostępnienie w formie elektronicznej kopii umowy nr [numer] z [data], jej aneksów oraz protokołu odbioru. Proszę przesłać dokumenty na [adres e-mail].

ŹRÓDŁA 32 Gov.pl 33 ELI

DO SAMODZIELNEJ WERYFIKACJI

Wykaz źródeł

Kliknij nazwę dokumentu, aby otworzyć oryginał. Numery odpowiadają odsyłaczom na stronach artykułów.

01 MF · Roczne wykonanie budżetu 2025

02 NIK · Ocena budżetu i mapa wydatków 2025

03 BIP NIK · Analiza i kontrole budżetowe P/26/001

04 NIK · Kontrola Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym

05 Prokuratura Krajowa · Kalendarium sprawy Pegasus

06 ETPC · Wyrok w sprawach 72038/17 i 25237/18

07 NIK · Fundusz Sprawiedliwości. Kontrola 2021–2025

08 NIK · Wydatki beneficjentów Funduszu

09 Prokuratura Krajowa · Kalendarium Funduszu Sprawiedliwości

10 Prokuratura Krajowa · Akt oskarżenia z 30 października 2025

11 MS · Linia Pomocy Pokrzywdzonym

12 MS · Wykaz i zasady korzystania z pomocy

13 NIK · Kontrola zakupów RARS

14 Prokuratura Krajowa · Kalendarium śledztwa dotyczącego RARS

15 Prokuratura Krajowa · Zarzuty dla czterech osób, lipiec 2026

16 MF · Zakres i uruchomienie rejestru umów

17 MF · Centralny Rejestr Umów JSFP

18 UZP · Biuletyn Zamówień Publicznych

19 UE · Dziennik zamówień TED

20 NIK · Dostęp do specjalistów dla dzieci

21 NFZ · Instrukcja Informatora o Terminach Leczenia

22 Centrum e-Zdrowia · Centralna e-rejestracja dla pacjentów

23 GUS · Gospodarka mieszkaniowa w 2025 r.

24 Gov.pl · Jak uzyskać dodatek mieszkaniowy

25 NIK · Zarządzanie kryzysowe podczas powodzi

26 NIK · Reakcja na powódź w gminach

27 Gov.pl · Poradnik bezpieczeństwa. Powódź

28 NIK · Kontrola projektu Cyberbezpieczny Samorząd

29 CERT Polska · Raport roczny 2025, s. 117–118

30 CERT Polska · Rozpoznawanie i zgłaszanie phishingu

31 Gov.pl · Zastrzeganie numeru PESEL

32 Gov.pl · Jak uzyskać informację publiczną

33 ELI · Ustawa o dostępie do informacji publicznej

34 NIK · Podsumowanie kontroli finansowania zakupu Pegasusa

Stan dokumentów na 22 listopada 2026 r. Obliczenia i wykresy Głosu Serca oparto na danych z oznaczonych źródeł. Ilustracje pochodzą z oprawy portalu Team Przebudzeni.

Wróć do spisu treści